

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 for., pe siése luni 2 for. 25 cr., pe trei luni 1 for. 25 cr.; — éra pentru Romania'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Invitare de prenumeratiune la „Amiculu Scólei“ pe 1864.

Va esí la dóue septemani odata, Sambat'a, de cate 1½ — 2 cóle Nrulu. Pentru provinciile austriace cósta pe anu 4 fi., pe 6 luni 2 fi. 25 cr., pe trei luni 1 fi. 25 cr., pentru Principatele-Unite pe anu 30 piastri si pe semestru 16 piastrii. Abonarea se póte face de-a dreptulu la Redactiune prin tóte oficiile postali c. r., pela D-nii nostri corespondinti cum si pela tóte librariile. D-nii prenumeranti pe unu anu intregu voru primí cate unu esemplaru din calindariulu „Amiculu Poporului“ pe 1864 gratis. Grabirea cu tramiterea prenumeratiuniloru se cere spre orientarea nóstra.

Redactiunea.

Cateva apretiari si observatiuni la Protocolulu conferintieloru invetiatoresci din districtulu Naseudului.

Terenulu invetiamentului nostru incepe mereu a se desmórti. Ideile semenate devinu din ce in ce in mai mare fermentatiune, si ici cólea incepu a incólti. Lucrulu inse, ce e dreptu, merge incetu, fórté in cetu, si de multe ori pe catu te bucuri d'o parte, p' atata te intristezi de ceea lalta. Trebuie se te mangai inse cu esperinti'a, ca astu-felu e cursulu lucruriloru omenesci, ca astu-felu suntu ómenii: unii mai tari, altii mai slabi de angeru; unii supusi d'o patima nobile, sublime, altii teriti d'o patima vile, detestabile; unii mai preocupati, altii mai liberi de personalitatea loru; unii mai devotati,

altii mai nepasatori. Astu-felu progresulu, in o asiá mare diversitate a ómeniloru, trebuie se patimésca mai multu séu mai pucinu; legea lui inse este inviolabile, nai'a lui nu o va poté retiené nici braciulu de feru alu lui Cinegiru.

Protocolulu de care vremu a vorbí, si care l'amu publicatu in trei numeri precedenti, este o frumósa, o laudabile acuisitiune pe campulu invetiamentului nostru, si cei ce-lu voru fi cetitu cu atentiune voru fi d'acordu cu noi. Spunemu dereptu, ca ne-a surprinsu fórté, si pentru prim'a óra n'am asteptatu unu lucru atatu de sistematicu precumu intradeveru este, n'am asteptatu pentru prim'a óra atata tactu, atata paciintia, atata perseverantia, pe catu au demonstratu aceste prime conferintie invetiatoresci, cari intr'adeveru merita acestu nume in tóta vertutea cuventului.

Cuventulu de deschidere alu presiedintelui conferintieloru, disertatiunile dd. Lazaru, Nescutiú, Anca, Morariu, Suciú si Petri, acaroru cuprinsu e resumatu in protocolu, arata pe adeveratii profesori si invetiatori. Ne pare reu ca n'au tramisu la redactiunea acestei foi un'a séu dóue disertatiuni in intregulu loru.

A ne demite la apretiarea tuturoru obiepteloru ce s'au pertractatu in aceste conferintie, nu aflamu cu scopu, d'o parte pentru-ca amu fi siliti se fimu pré lungi, ér' d' alta parte pentru-ca mai tóte s'au desbatutu mai nainte in acésta fóia.

Din tóte obieptele ce s'au pertractatu in aceste conferintie, dóue ni s'au parutu mai importante, mai grave: 1. Se-se pedepsésca copiii trupesce séu ba? 2. Caus'a pentru-ce nu frecuentéza copiii scól'a, si pentru ce pe parinti nu-i trage anim'a se-si tramita copiii la scóla.

Ce se tiene de cestiunea cea d'antaiú, s'a vorbitu pe lungu in acésta fóia chiar' in anulu acest'a, vedi

nrii 17 si 18. Noulu proiectu de lege asupra instructiunii publice in Romania, in acésta cestiune contine urmatórele dispusetiuni, si adeca :

„Art. 179. Este opritu invetiatoriloru d'a pedepsi pe copii cu bataia. Ei se voru incercá mai cu sama a indreptá pe cei abatuti, prin povetie parintiesci, prin mustrari si alte pedepse disciplinare, prevediute la art. 291.

Art. 291. Instructorii suntu opriti d'a aplicá copiiloru pedepse corporali.

Pedepsele ce se voru aplicá, dupa importantia casului, suntu: siederea in pitióre inaintea celoru-lalti scolari, o óra celu multu; — notare de rea portare, afsiata in scóla in tempu de mai multe dile; prevestirea la parinti, tutori séu corespondinti: gonirea provisoria; gonirea definitiva.

Gonirea provisoria si cea definitiva, nu se potu pronuciá, de catu dupa-ce instructoriulu a prevestitu inscriu pe parinti, tutori séu corespondenti, si acestia n'au facutu nici o indreptare.“

Ce se tiene d'a dóu'a cestiune, — care este adeca caus'a pentru ce copiii nu frecuentéza scól'a, si pentru-ce pe parinti nu-i trage anim'a se-si tramita copiii la scóla? — aici trebuie se observamu, ca intr' adeveru invetiatorii prin portarea loru buna séu rea potu atrage si instraná pe copii dela scóla, dar' nu in o astu-felu de mesura precumu li se atribue loru, in partea cea rea, de catra presidiu. De multe ori, culp'a portarii cei rele, si a neglijentii invetiatoriloru o pórtá mai marii loru, pentru-ca nu-i inspectiunéza pe catu se cavine; apoi scimu ca si natur'a cea mai buna lasata prè libera degeneréza, s' abate. Ce se tiene d' aceea impregiurare, ca invetiatorii aru desgustá pe parinti d'a-si tramite copiii la scóla, prin amestecarea loru in trebile comunali vrendu a-le impune cu suaturile, trebuie se marturisimu, ca acestu incidentu e raru, apoi si mai raru vine a exerciá óre care influentia asupra frecuentarii scólei. Acésta impregiurare nu ne-o potemu imaginá, de catu in animositati si esacerbari extreme, cari arareori obvinu. Nu voimu a prinde parte invetiatoriloru nici catu de pucinu, fora vremu a cumpani catu se póte mai justu momentele ce apasa mai multu séu mai pucinu in acésta cestiune grava. Suntemu inimicii implacabili a portarii rele a invetiatoriloru, dar' pentru aceea nu vremu a fi nedrepti candu venimu a ponderá momintele ce nascu desavantagiile invetiamentului. Concedemu tóte cele lalte momente aduse la acésta ce-

stiune in numitele conferintie. Dar' totusi ele nu suntu acele mominte, ce le credemu noi a fi caus'a principale, pentru-care copiii nu frecuentéza scól'a, respective pentru-care pe parinti nu-i trage anim'a a-si tramite copiii la scóla, ci a-i tiené mai bine a-casa si a-i aplicá la lucruri casnice.

Numitele conferintie n'au atinsu nici pe departe macaru acestu momentu principale. Si care se fia óre acestu momentu? Nu e altulu, decatu réu'a si séc'a organizare interna a scóleloru nóstre populare, planulu séu mai bine planurile de invetiamentu nenaturali si neadaptate trebuintieloru poporului si cerintieloru tempului.

Intréba pe bietulu tieranu de ce nu-si tramite copilulu la scóla, si elu ti-spune cu dorere, ca copilulu lui decandu totu invétia nu scie nimica, séu de si scie ceva, n'are nici unu folosu de tóta invetiatur'a lui; elu nu se póte folosi de ceea ce invétia; astu-felu de ce se-mi tramitu eu copilulu la scóla, díce elu mai in colo, mai bine-lu punu se-mi pazésca o vita séu se mane la plugu. Asiá e, bietulu tieramu are totu dreptulu.

Scie d-dieu cate planuri de invetiamentu avemu noi si cate n'avemu. Dar' din cate amu vediutu pan' acuma, déca le-am poté numi planuri, cu tote-ca unulu si banu ar' trebui s'avemu cu totii, tóte tindu a pregati poporulu pentru o viétia ideala, ér'nu pentru aceea la care este elu destinatu séu, dupa unii, chiar condemnatu in acésta lume, si in care vrendu nevrendu trebuie se-se sbuciume. Ingrigescu-se planurile de invetiamentu pentru d'a pune prin scóla unu fundamentu la buna-starea si prosperitate materiala a poporului? Fórté pucinu, deca nu nice de catu. Planurile tindu a indopá pe poporu numai cu „duchu“, candu elu sermanulu típa de dorulu panai de tóte dilele, — tindu a-lu pregati pentru o viétia ideale, candu elu este condamnatu a-se luptá cu cea mai grósa realitate si prosa a vietii. Copilulu nu intempina nimicu in viétia din cele ce-i spune invetiatorulu in scóla, si astu-felu invetiatorulu devine in ochii lui unu mincinosu, pe care nu-lu mai póte nici iubi, nici ascultá. Si potemu noi óre pretinde, cá poporulu se aiba inclinatiune la scóla, candu elu are se semta numai greutatea ei, si nici odata folosulu? Potemu noi pretinde cá togma poporulu pentru nisce bunuri imaginare se-si sacrifice esistintia sa materiala? Da, aid! se facemu mai nainte din intregu poporulu filosofi, dogmatici si teologi, si mai sciu ce, si atunci póte ca lu-va trage anim'a la scólele nóstre, dupa cumu suntu ele

organizate astăzi, dar' în unu casu că acest'a întrebă, unde și ce va fi societatea noastră? ... Atatu! Destulu, ca momentul principale ce instrăina pe poporu de școl'e este miserabila organizare internă a școl'ei facia cu trebuințele și scopurile reale ale poporului, facia cu viét'ia. Pana cându nu se va delatură acestu inconveniente, ori-ce mesuri coercitive voru cadé tôte în desvantațiulu școl'ei, și pe poporu măi multu lu-voru instrăina decațu familiarisă cu școl'a. Déca măi consideramu apoi și aceea, ca catu d' anevoiă și catu de imperfectu se escutéza dispușetiunile coercitive, atunci n'avemu la ce ne măi miră de poporu, ca elu te măi și ride cându i aduci aminte de școl'a; caci e prě cunoscutu ca măi bine se nu faci lege, de catu se nu sustieni inviolabilitatea ei.

Instrucțiunea obligatóre va remané totu de un'a o chimera, pana cându organizarea ei internă nu va veni a satisfacé trebuințeloru poporului și cerințeloru tempului, până cându ea nu va veni a compensă restringerea libertatii, precumu credu unii, prin emolumente palpabili; pentru-ca déca trebuie se fimu undeva materialisti și moderni, apoi trebuie se fimu în institutiunea poporului.

Se ne adoperamu a nimici aceste contraste dintre școl'a și poporu, dintre școl'a și viét'ia, dintre teoria și praesa; se facemu școl'a pentru poporu și nu poporulu pentru școl'a, și atunci se fimu siguri, ca elu va iubi școl'a, și superiorii voru avé măi pucina trebuinția d'a fauri legi peste legi coercitive, pentru că se remană numai pre hartia, și școl'a se remană totu numai de bajocura.

Éta dar' unde credemu noi ca jace caus'a principale a instrăinării poporului facia cu școl'a.

Nu potemu termină aceste observatiuni fora d'a ne esprime profund'a multiemire și recunoscintiă, ce o detorimu rev. d. vicariu Gregoriu Moisilu, care și d' asta data, cu introducerea conferințeloru invetiatoresci și conducerea loru escelinte, s'a aratatu la tóta înaltîimea deregatcrii sale, s'a aratatu că unu adevératu barbatu și amic u școl'ei, și dorimu se afle în scurtu catu măi multi imitatori. Nu ne potemu în urma rétiéné laud'a ce o merita bravii profesori și invetiatori ce au participatu la aceste conferinție și le uramu în doite poteri pe San-Georgiu, cându voru tiéné adou'a sesiune, caci fora conferinție invetiatoresci nu e viét'ia invetiatorésca!

A. D.

Proiectu de Lege asupra instrucțiunii publice în Romani'a.

(Urmare.)

Cap. II.

Instrucțiunea primăria din

Comunele Rurali.

Acésta asociatiune se va compune a) din toti proprietarii, cari locuescu séu nu locuescu în comuna, cari au séu nu au copii; b) din arendasi, cultivatori séu industriasi cari locuescu în comuna, și chiar' déca n'au copii.

Art. 197. Școl'a comunale se forméza și se întreține prin contribuțiunea asociatiunii comunale, și în casu de neadjungere, prin subvențiunea județiului séu a statului.

Art. 198. În fie-care anu, în lun'a lui Septembrie, comitetulu comunale va formă unu tablou de cheltuele și de împartirea contribuțiunii între membrii asociatiunii comunale, pentru anulul fiitoriu.

Acóste contribuțiuni voru avé dreptu base venitulul proprietariloru fonciari, alu imobileloru séu alu industriei, fara inse a puté trece peste una suta că adaosu la contribuțiunea fonciara séu doué diecimi la contribuțiunea personale ori la patente.

Art. 199. Aceia cari au proprietate în comuna, fara a fi domiciliati acolo, voru plăti numai adaosulu la contribuțiunea fonciara.

Aceia cari au proprietate și locuescu în comuna, exercitandu și o industria, pentru care platescu patenta, voru plăti atatu adaosulu la contribuțiunea fonciara catu și adaosulu la patenta.

Aceia cari au numai industria, fara a fi și proprietari, voru plăti numai adaosulu la patenta.

Simpli cultivatori, cari nu platescu patenta și n'au proprietate voru plăti numai adaosulu la contribuțiunea personale.

Art. 200. Cându o proprietate se afla asediata în doué comune, se va plăti contribuțiunea școlaria în raportu numai cu venitulul partii ce cade pe fie-care comuna.

Art. 201. Déca doué comune sunt unite spre a tiéné o școl'a, ambele consilie comunali se voru uni spre a formă tabloulul împartirii.

Art. 202. Comitetulu comunale va votá pe fie-care anu contributiunile de care s'a vorbitu, numai in raportu cu cheltueele neaperate ale scólei.

Art. 203. Cheltueele neaperate ce are a acoperi contributiunea scolaria sunt: a) intretinerea séu repararea casei de scóla; b) plat'a invetiatorului si costulu lemneloru de incalditu; c) cumperarea mobileloru registreloru, cartiloru si altoru hartii trebuincióse; d) o suma de diece la sutá din totulu, pentru cheltueele ne-prevedite si incuragiari.

Art. 204. Membrii comitetului comunale se potu intielege cu casieriulu sub-prefecturei, spre a priimí ori ce deslusiri relative la clasificarea contributiunii.

Art. 205. Tabloulu de impartírea contributiuniloru, insocitu de acel'a alu cheltueleloru, se va tramite de fie-care comitetu, pana la finele lui Septembrie, la casieriulu sub-prefecturei locale, si comitetulu va incunosciintá pe fie-care contribuabile despre partea sa de contributiune.

Casieriulu sub prefecturei, dupa ce va insemná repartitiunea in registrulu speciale alu seu, elu va inaintá comitetului judetienu, care dupa o luna, lu-va inapoiá casieriului sub-prefecturei.

Art. 206. Toti aceia, cati se voru cunósce incarcati, séu cati voru crede ca altii sunt prea usurati, in clasificarea facuta de comitetulu comunale voru avé dreptulua apelá la comitetulu judetienu, care va otari definitivu.

Art. 207. Déca contributiunea asociatiunii comunale, nu este de adjunsu spre a acoperi cheltueele scólei, comitetulu judetienu va supune cestiunea la consiliulu administrativu alu judetiului, care va votá adjutórie din cas'a judetiului.

Candu aceste adjutórie nu se voru puté dá, séu nu voru fi de adjunsu, statulu va veni in adjutoriulu comuneloru.

Art. 208. In fie-care anu, se va alocá in budgetulu Ministeriului instructiunii publice, o suma, spre acoperirea acestoru adjutórie.

Art. 209. Contributiunea scolaria se va percepe pe trimestru; la inceputu, de eatre perceptorulu locale, conformu legii de urmariri si reguleloru financiarie stabilite pentru cele-l-alte contributiuni publice.

Art. 210. Sumele contributiunii adunate de perceptoriu se voru transmite indata fie-carui comitetu comunale.

Art. 211. Se voru scuti de contributiunea sco-

laria: invetiatorii, veduvele serace, séu ori ce alta persóna neputinciósa de a munci si fara venitu.

Art. 212. Comitetulu comunale póte priimí ori-ce daruri séu legaturi, pentru intretinerea scólei comunale. Aceste daruri séu legaturi se voru face indata cunoscutu comitetului judetienu, ministeriului instructiunii publice si consiliulu superiore, si aprobandu-se, se voru esecutá intocmai dupa vointi'a donatoriloru séu testatoriloru.

Art. 213. Comitetulu comunale va tiené, sub a se respundere, unu registru regulatu, despre tóte cheltueele ce face, despre tóte contributiunile, séu alte venituri scolarie ce aduna.

Art. 214. Pe fie-care anu, in cele d'antaie dóue lune, fie-care comitetu comunale, va asterne socotelele anului trecutu, despre intrebuintiarea sumeloru din contributiune, séu din alte venituri extraordinarie.

Aceste socotele se voru verificá de sub-revisoriulu locale, si se voru tramite comitetului judetienu, conformu art. 117.

Art. 215. Se va face treptatu in fie-care comuna, o cladire de scóla cu zidu, cu tóte incaperile trebuincióse potrivata cu marimea comunei, si dupa unu planu datu de consiliulu superiore.

Cheltueele acestei cladiri se voru acoperi printr'o contributiune extraordinaria intre membrii asociatiunii comunale.

Candu acésta contributiune nu va fi de adjunsu, va veni in adjutoriulu comunei cas'a generale a judetiului, séu, in casu de neajungere, cas'a statului.

Socotelele acestoru cladiri se voru controlá cá si socotelele ordinare anuali.

Cap. III.

Scólele normali comunali.

Art. 216. In fie-care ocolu de eparchia episcopale se va formá o scóla normale comunale, a carei unicu scopu va fi formarea de invetiatori pentru sate.

Art. 217. Scólele normali comunali se voru intretiené cu cheltuial'a statului.

Candu judetiele coprinse in ocolulu unei scóle, voru avé fonduri de adjunsu, voru contribuí si ele, sub nume de subventiune, la intretinerea acestoru scóle.

Art. 218. Fie-care scóla normale comunale se va asiedia intr'unu orasiu secundariu de alu eparchiei séu mai alesu in localulu vreunei monastiri.

Art. 219. Invetiaturele cuprinse in scólele normali comunali voru fi:

Invetiamentulu morale si religiosu ;

Citirea si scrierea corente ; aritmetic'a si sistem'a legale a mesurilor si greutatiloru ; gramatic'a limbii romane ; desemnulu ; arpentagiulu si notiuni practice de geometria.

Notiuni de sciintie fizice, aplicate la usurile vietiei. Pedagogia ;

Notiuni de agricultura, de crescerea vermiloru de matasa, de veterinaria ;

Elemente de geografia si istoria tieriei.

Musica vocale, si gimnastica militaria.

Art. 220. Cursulu invetiaturiloru se va predá in timpu de trei ani, si elevi voru fi numai interni.

Art. 221. Program'a invetiaturiloru se va formá de consiliulu superiore asiá cum in anulu antaiu, pe lenga repetitiunile celoru invetiate in scól'a elementaria, se se adaoge unu suplimentu de invetiature noue ; in anulu alu doilea se voru predá invetiature superioare ; in anulu alu treilea, pe lenga invetiaturele superiori, se voru face cursuri asupra metodeloru si pedagogiei, asupra regulamentelor si legiloru relative la instructiunea comunale ; si fie-care elevu va face lectiuni si incercari practice despre modulu cum are se predee in scól'a comunale.

Art. 222. Cursulu acestoru invetiature se va predá de trei institutori, dintre cari unulu va fi directoriu.

Unu vechiu soldatu va fi alaturatu pe lenga scóla cá invetiatoriu de gimnastica militaria si cá capu alu disciplinei.

Unu economu si servitoriu compunu personalulu serviciului scólei.

Art. 223. Directoriulu si ómenii de serviciu voru avé siederea si intretienera in scóla.

Cei-l-alti institutori au dreptulu, déca voru voi, a siedé si a se intretiene in scóla.

Nimeni inse nu va fi priimitu a siedé in internatu cu famili'a.

Art. 224. Fie-care scóla normale va cuprinde unu numeru de scolari, in raportu cu trebuintiele scóleloru comunali din ocolu, si cu marimea incapariloru.

Art. 225. Nu se voru priimí in aceste scóle de catu fii de tierani séu de meseriasi, ori industriasi, a-siedati in comunele rurali.

Ei cata se aiba etatea celu pucinu de 16 ani ; se fi urmatu invetiaturele din scól'a comunale, si se aibe unu actu de moralitate din partea autoritatiloru comunali.

Art. 226. Directoriulu cu cel-l-alti institutori, voru

formá unu juriu, spre a asaminá pe candidatii ce se presinta, déca au cualitatile cerute, si voru priimí pe cei mai capabili.

Aceia, cari se voru aflá ca posedu cunoscintiele anului antaiu, se potu asiedia in anulu alu doilea.

Priimirile de candidatii noi se voru face numai la inceputulu anului scolaru.

Art. 227. Ori-ce candidat se va priimí in scóla normale, va sub-scrie atatu elu catu si parintii séu tutorii lui, unu actu prin care se léga cá, la chiamarea ce i se va face, va servi, cá invetiatoriu, in ori-ce co-tauna se va tramite, celu pucinu in timpu de diece ani.

Art. 228. Acela care nu va indepliní acésta legatura, fara ca se fie o fortia majorá independinte de vointia lui, se va supune a intórce scólei sum'a ce a cheltuitu cu densusulu in timpulu invetiaturei sale.

Art. 229. Scolarii voru priimí tóte cele trebuinciose din scóla, afara de imbracaminte si de ale culcatului, cari pentru cei avuti voru fi in sarcin'a parintiloru.

Art. 230. Regimulu fie-carui internatu de scóla normale, va fi catu mai simplu si apropiatu de viétia tierianésca ; disciplina va fi organizata militaresce.

Unu regulamentu speciale va regulá tóte cele relative la ordine, la disciplina, la impartirea óreloru de studie, etc.

Art. 231. Directoriulu scólei va avé privigherea superiorre asupra studieru, asupra institutoriloru si asupra celoru-l-alti ómeni de serviciu.

Elu va tiené unu registru generale de intrarea si esirea fie-carui scolaru, cu aretare de numele familiei si comunei sale, precum si de loculu unde mai tardiu va intra ca invetiatoriu.

Directoriulu va raportá ministrului, séu consiliulu superiore, ori inspectorulu generale, despre trebuintiele ce va avé, séu neregularitatile ce se voru ivi.

Esamenele si regimulu interioare alu clasiloru se voru urmá ca la scólele primarie superiori.

Art. 232. Scolariulu, care, dupa unu anu de repetire in aceasi clase, nu va fi capabile de a trece in clasa superioare, se va dá afara din scóla cá incapabile.

Asemine se voru departá si aceia cari, dupa alte pedepse disciplinare, nu-si voru indreptá purtarea im-morale séu scandalósa ; inse acestia voru intórce cheltuéla facuta in timpulu siederii loru in scóla.

Art. 233. Scolarii nu voru esí nici o data din internatu, de catu cu autorizarea directoriulu, pentru o cauza legitima si pentru unu timpu marginitu.

Art. 234. Lectiunile se voru tiené in tóte dilele, afara de duminice, de serbatori mari séu nazionali, si afara de vacantie.

Vacantiele voru fi: o septemana la Pasci si dóue lune pe véra, Iuliu si Augustu.

Art. 235. Totii aceia, cari au terminatu cursurile scólei normale cu succesu, voru priimi unu atestatu, subscrisu de directoriu si institutoriu, in care se va a-relá not'a invetiatureloru si conduitei.

Art. 236. La fie-care finitu de anu scolariu, directoriulu va comunicá ccomiteteloru judetiene respective si inspectoriiu generale, numele si domiciliulu scolariloru ce au terminatu cu succesu cursurile scólei, spre a servi cá invetiatori la comunele, unde voru fi vacantie, séu invetiatori incapabili.

Numirea de invetiatoriu a scolariiu cu atestatu, se va face fara concursu, dupa cum s'a regulatu la art. 164.

Art. 237. In cele d'antaiu 15 dile ale lunei lui Iuniu, fie-care directoriu de scóla normale va tramite consiliulu superiore, unu raportu generale despre starea scólei, numerulu eleviloru, si despre ori-ce alte trebuintie séu imbunetatri.

Art. 238. Directoriulu va tiené comptabilitatea si va ingrigi de economi'a scólei.

Art. 239. Institutorii scóleloru normali comunali au acel'asi rangu si recompense, cá si institutorii scóleloru primarie superiori de categori'a antaia.

Ei se numescu prin concursu, si sunt inamovibili, totu cu modulu si conditiunile celoru-l-alti profesori.

Aceia, cari au fostu institutori primari in timpu de cinci ani celu pucinu, se potu numi institutori la scólele normale, si fara concursu.

Art. 240. Scólele normali comunali sunt sub controlarea si inspectiunea comiteteloru judetiene, a prefectiloru, a revisoriloru, a inspectoriloru generali, a consiliulu superiore, a ministeriiu instructiunii publice.

Art. 241. Se va organisa cu timpulu si treptatu, pe lenga fie-care scóla normale comunale, cate o gradina séu campu de cultura, in care se se face experientie practice asupra agriculturei, asupra ingrigiri celoru mai bune soiuri de animali, asupra manuirii machineloru agricole, si asupra a totu feliiu de experientie, cari aru servi la invetiatura si propagarea unei agriculture perfectionate.

Cate unu elevu, esitu din scólele de agricultura, va fi asediatu pe lenga fie-care scóla normale, subnumele de capu alu culturai.

Cap. IV.

Instructiunea primaria din comunele urbane

S. 1. Scóle primarie de baeti.

Art. 242. In tóte orasielae séu comunele urbane se va stabili cate un'a séu mai multe scóle primarie.

Art. 243. Formarea acestoru scóle si intretinerea loru, va fi in sarcina municipalitatiloru, dupa otaririle luate de comitetelu judetienu, conformu cu cele prescrise la art. 117.

La casu de lipsa de midilóce din partea municipalitatiloru, le va veni in ajutoriu cas'a judetiiu séu cas'a statului.

Art. 244. Déca scól'a primaria are ceva venituri proprie, provenite din donatiuni séu legaturi, municipalitatea va contribui numai pentru cheltueele ce trecu peste aceste venituri.

Art. 245. Afara de studiele si institutorii obligati, municipalitatea de acordu cu comitetelu judetienu, póte intinele studiele si adaoge si alti institutori facultativi din proprielae sale midilóce, conformandu-se cu cea ce s'a disu la art. 100.

Art. 246. Fie-care scóla primaria din comunele urbane, se va impartii in dóue sectiuni: Sectiunea elementaria si sectiunea superiore.

Fie-care sectiune va avé cate unu institutoriu.

Art. 247. Se va regulá treptatu, cá scólele primarie si sectiunile loru, se fie in raportu cu populatiunea fie-carui orasiu.

Asiá, la fie-care suburbiu, compusu de 3500 pana la 4000 locuitori, se va asiediá cate o sectiune elementaria. La fie-care dóue suburbie, prin orasie mice, si la fie-care patru séu cinci suburbie, prin orasie mari, se va asiediá cate o sectiune superiore.

Art. 248. Comunele urbane, cari nu au mai multu de 3500 locuitori, potu se infiintieze scól'a primaria, numai cu o singura sectiune si unu singuru institutoriu.

Art. 249. Invetiaturele cuprinse in aceste scóle voru fi:

a) Pentru sectiunea elementaria:

Citirea si scrierea; moral'a si religiunea, elemente de calculu; elemente de gramatica; prescurtare de geografia si istoria naturalae, aplicata la usurile vietiei, inceputuri de desemnu, aplicatu la industria; musica.

b) Pentru sectiunea superiore:

Moral'a si religiunea; gramatic'a romana; stilu epistolariu si compuneri aritmetice aplicate la comerci; geografi'a si istori'a tieiei mai pe largu; elemente de i-

tori'a naturale si agricultura; caligrafi'a si desemnulu li-neariu, aplicatu si esecutatu prin probleme din geome-tria; musica.

Art. 250. Fie-care institutoriu va puté impartí pe scolarii sectiunii sale, in dóue séu mai multe divisiuni, dupa gradulu puterii si inteligintiei fie-caruia.

Art. 251. Fie-care scolariu nu va puté trece din o sectiune in alt'a, de catu la finele anului scolariu si dupa ce va fitrecutu cu succesu unu esamenu generale asupra invetiatureloru sectiunii sale.

Institutoriulu ei va dá unu certificatu, care se con-state acestu esámenu.

Dintr'o divisiune in alt'a, scolarii potu trece si in curentulu anului, candu voru fi destulu de preparati.

Art. 252. Pentru invetiatur'a religiósá este de pre-feritu, pe catu midilócele municipalitatii voru permite, a se numi cá invetiatoriu deosebitu, unu preotu.

Art. 253. Pe lenga fie-care scóla se voru stabili aparate de exercitie gimnastice, apropiate cu etatea si fórti'a scolariiloru.

Art. 254. Institutoriulu de sectiunea elementaria va avé asupra-i indatorirea esecutarii legii pentru obli-gatiunea instructiunii elementaria, conformu regulorlu ce s'au stabilitu. (Vá urmá.)

Sciri scolastice.

Gherla, 16. Novembre 1863 s. n. (intardiatu). Esperinti'a ne arala cu exemple vie si ne pune inaintea ochiloru nostri documente neinvinse, despre aceea, cum-ca scólele populare suntu fundameatulu celu mai tare si mai neclatitu alu propasirei si marirei intielesuali a fie-carei natiune. Si totu esperinti'a ne e marturi'a ce mai lamurita despre aceea, cumca tóte natiunile, in-tru acaroru sinu si anima s'au stirnit si rédicatu mai tardiu dorirea de a-si redicá scoli populare, cu multu suntu mai inapoiate si astadi pe carier'a civilisetiunei, scientiei si invetiaturei.

O, si déca tóte natiunile pamentului au lips'a cea mai mare si mai de pe urma de scoli, cu multu mai tare si mai virtosu are dulcea nóstra natiune romana si poporulu ei celu inadinsu delasatu si intru intune-recu ingropatu; si cu catu natiunea nóstra aré cea mai dantaju si de pe urma trebuintia de scoli, asemenea trebuintia are si de unii barbati cá aceia, carii diu'a si nóplea se nevoescu a departá dela dens'a gros'a ne-scientia si a-i aduce lumin'a prin intamarierea, organi-sarea si inflorirea scóleloru populare, si déca-i afla si

se vonvinge despre zelulu, si neadormit'a loru ne-vointia pentru binele comunu, se-i recunósca de man-tuitorii si regeneratorii sei, si se le redice in animile sale monumentulu nemorirei.

Aést'a e convingerea nóstra! Pentru aceea nice ne potemu retiené, cá atunceá, candu barbatulu doriri-loru nóstre si a tótu clerulu si poporulu protopopiatu-lui Gherlei, adeca: prea reveritulú domnu protopopu, Simeone Boksi'a se desparte si se duce din midilocolu nostru la pérochi'a Icolodului mare si protopopiatulu Lo-giardului, se nu o aretamu o. publicu.

Pentru aceea noi cu totii, carii in mai multi ani amu portatu oficiulu de docentu in acestu protopopiatu, suntemu marturii vie, cumca acestu protopopu nu numai s'a intrepusu, cá si in acelea locuri, unde alte natiuni s'au opusu cu tóta energi'a si unde si unii dintre di-regatorii politici au desmentatu poporulu dela asemeni intreprinderi salutárie, se-se redice scoli, si s'au si re-dicatu bune si frumoése; ci si-a intorsu tóta grigi'a, cá scólele acestea se fia prevediute dupa cumu se cuvine, cu scaune, mésa, tabla, si cá in cas'a fia-carui docente se fia mésa, dóue scaune, patu si orologiu.

Nu si-a uitatu mai in colo acestu protopopu nici despre starea materiale a docentiloru protopopiatulu si eu, ci esindu in anulu 1853 din comuna in comuna in intregulu protopopiatu, celebrandu S. Liturgia cu mai multi preoti lunga sine, si in beserica si si afora pana atunci a cuventatu la poporu pana candu l'a convinsu despre lips'a scóleloru, si l' a adusu acolo, cá avendu seu neavendu prunci se platésca la invetiatoriu fia-care mosieriu cate 2 fi. si nemosierii cate 1 fi. m. c. si cei cu prunci si bucate; si asiá facundu contracte cu fiesce care comuna si subscriendule acestea dupa marimea comunei cate cu o suta si mai multi comembrii comu-nali, le-au aprobatu si comisariatele c. r. si asiá sub-stermandule maritului ordinariatu diecesanu si acel'a in-altulu regescu guberniu, acolo s'au primitu cu buna-vointia si i s'au retransu cu lauda si recunoscientia. Si asiá toti tenerii, cati au fostu si suntu invetiatori in acestu tractu protopopescu potu marturisi, cumca au plata dupa impregiurari statorita si indestultóre. Despre care tóte numai celu reu la anima póte se-se indoésca, éra noi nu, si polemu asecurá o. publicu, cumca cele de noi dise le va marturisi preotimea si totu poporulu acestui tractu; si nu va dá uitarei nici aceea, cumca acestu protopopu numai atunci a remasu, precumu dela esamenele de iérna asiá si dela cele de véra, candu a fostu morbosu in patu.

Plina dara de durere, de suspinu si amaratiune a fostu pentru noi invetiatorii din protopopiatulu Gherlei diu'a a 16-a lui Novembre, in care furamu siliti a ne luá diu'a buna si a ne despartí de acel'a acuma numai fostu alu nostru bunu protopopu, care neincetatu si-a versatu sudorile pentru aceea, cá pe noi dimpreuna cu scoiile nóue incredintiate se ne faca se inaintamu si se inflorimu! in care furamu siliti a ne despartí de acelu dreptu la sufletu si la conscientia alu nostru parinte, care numai de cate ori i s'a datu ocazione ne a dogenitu, ne a mustratu, intieptítu si invetiatu, ca ce avemu de a face, cá si nóue si dulcei nóstre natiuni dupa chiamare-ne se-i folosimu. Petrecutam noi dara in acést'a dí cu lacrimi fierbinti pe acést'a alu nostru indreptatoriu, acarui'a asemenea, scie d-dieu mai avom ori ba? Petrecutu-l'amu cu semtíri fiesci, pentru ca si densulu ne a imbraciatu cu tóta caldur'a animei parintiesci. Petrecutu-l'amu cu durere, pentru-ca si pe densulu la durutu vedíndu, cumca acuma nu va mai poté face jerifa, adeca: ca scótele acestui protopopiatu se inainteze si se infloréca.

Domnedieu se fia cu fostulu nostru bunu domnu protopopu Simeone Boksi'a, se-i sustiena firulu vietiei intru mai multi ani spre ajutoriulu mangaiarea, inaintarea si inflorirea tenerimei celei fragede a romanei natiunei.

Din sincere fiesci animi dorimu.

Invetiatorii din protopopiatulu Gherlei.

Varietati.

Premie literarie.

Subscri'sa redaptiune, dorindu a indemná pre scriitorii nostri beletristici la o nobila emulatiune, intru catu i permitu giurstarile presinte, pune dóue premie pentru operate beletristice. — Premiulu primu de patru auri se oferéza unei novele originale, care va fi mai buna d'intre cele, ce voru emulá. Alu doilea premiu de doi auri lu va castigá poem'a cea mai buna, lasandu in liber'a voia a autorului alegerea objectului si a formei.

Operatele, scrise de mana straina si cu moto in frunte, pre langa epistola sigilata, in care se fia moto si numele autorului respectivu, se se tramita la redaptiunea subscrisa celu multu pana in finea lui Martiu c. v. 1864.

Pentru criticarea operatelor e compusa o comisiune, statatória din dnii Vincentiu Babesiu, Alisandru Romanu si Ioanichin Miculescu. Operatele premiate, d' impreuna

cu cele, ce merita publicitatea, se voru comunicá in „Auror'a Romana.“

Redaptiunea „Aurorei Romane.“

Provocare.

Domnii studinti: Constantinu Chitescu si Pavelu Gherg'a, zaroru-a s'au resolvatu din partea Ilustrei familie de Mocioni pre curentele anu scolasticu ajntorie, anume celui d'antaiu 100 fi., dara celui de pre urma 60 fi., suntu rogati, ca se faca Il. Sale d. Andreiu de Mocioni in Temisiór'a cunoscutu loculu, unde frecuentéza densusii, spre a li se poté tramite susuatinselu ajutorie.

— Concisiunea scriitorilor mari Unu statisticu a avutu pacientia se numere vorbele ce a intrebuintiatu scriitorii cei mai celebri in operele lor. Ale lui Corneile nu coprinde mai multu de 7000 de vorbe diferite, si ale lui Moliére 8,000. Shcacspeare, celu mai fecundu si celu mai variatu din autorii angli a scrisu tóte tragediele si comediele sale cu 15,000 de vorbe. Voltaire si Goethe au intrebuintiatu 20,000; Paradisulu perdutu de Milton n'are de catu 8,000 si vechiulu testamentu numai 5,642.

— Unu ciclopu modernu. Omeru ne vorbesce de famosulu Polifemu, care avea unu ochiu. Ciclopulu poetulu are astadi unu rivalu intr'unu june asiaticu de 24 de ani. Acést'a are trei ochi, doi cá toti ómenii si unu alu treile dreptu in midiloculu fruntii. Acestu fenomenu viu e se plece in Anglia unde spera se faca avere.

— Fenomenu de viétia lunga. Intr'unu studiu asupra longevitatii omenesci publicatu de curendu, s'a constatu ca persón'a cea mai in vârsta depá pamentu, este o femeia care traesce la Triestu. S'a nascutu in 1740, si are, prin urmare, 125 ani

Mai este in Americ'a unu omu care numera deja 113 ani de esistintia.

— Unu rege poetu. In cercurile aristocratice de la Stockholm se ocupa mai pucinu in acestu momentu de situatiunea politica a Europei de catu d'ónoua productiune poetica a regelui Carolu XV. care este aprópe d'a fi publicata. Este intitulata „En Samling Dikter of C.“ (culegere de poesie de C.) Acésta culegere va fi devisata in dóue parti dintre cari un'a va trata genulu epicu, si alt'a genulu liricu. Cea d'antain a fostu tradusa in limb'a franceza si publicata. Principele Oscaru, frate alu regelui, a facutu de mai multe ori asemene lucrari literarie. Ne fiindu inca principe regale, regele a compusu felurite poesie si a datu o forma nóua la diferite legende ale Nordului. Aceste productiune au fostu tiparite si distribuite la persónele curtii. Domnu de Hagrége, franceza locuindu la Pau (léganulu dinastiei Bernadotte) a tradusu aceste poesie in limba franceza. Regele va publica o editiune sveviana ale carii drepturi de autore le a lasatu unuia din adiotantii sei.